

2. Гальчинський А.С., Єщенко П.С. Економічна теорія: Підручник. – К.: Вища шк., 2007. – 503с.
3. Николай Гуревич. Глобализация и человеческая натура. Перевод с английского Олега Вулфа//Слово\ Word. -№48/49. -2006 <http://magazines.russ.ru/slovo/2005/48/>
4. Дементьев В. О характере российской «догоняющей модернизации» и ее институциональном обеспечении // Российский экономический журнал. – 2005. -№2. – с.21-29.
5. Звіт з людського розвитку в Україні: Людський розвиток і європейський вибір України. Програма розвитку ООН в Україні. – ПРООН Україна.- Травень 2008 р. // Електронний ресурс. – Режим доступу: www.undp.org.ua/ с.19,26
6. Парканский А.Б. Экономические отношения США с Украиной // США-Канада. – 2005. – №2. С.33-46.
7. Тойнби А.Дж. Цивилизация перед судом истории: сб. / А.Дж.Тойнби; пер. с англ. – 3-е изд. – М.: Айрис-пресс, 2006. – 592 с.
8. Федулова Л. Технологічний розвиток економіки // Економіка України. – 2006.- №5, с.4-10.
9. Федулова Л. Технологическое развитие экономики // Экономика Украины. – 2006. – №6, с.4-11.
10. Філіпенко А.С. Економічний розвиток сучасної цивілізації: Навч. посібник. – К.: Знання України, 2006. – 316с.
11. Чухно А. Нова економічна політика // Економіка України. – 2005. – №6, с.4-10.
12. Чухно А. Висновки і пропозиції, що витікають із праці «Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України» // Економічна теорія. – 2004.-№1.
13. Шинкарук Л.В. Нагромадження основного капіталу та тенденції його відтворення в економіці України: Автореферат на здобуття ступеня доктора економічних наук.- К.: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2007р.
14. Юшин С.О., Брусенко М.А. Еволюція стратегій і пріоритетів розвитку економіки України та її аграрного сектора // Електронний ресурс.- Режим доступу: <http://www.rusnauka.com/>.

УДК 631.95 (477.74)

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАНЬ ОДЕЩИНИ

Т.В.МОВЧАН – к. е. н., Одеський ДАУ

Постановка проблеми. Дослідження еколого-економічного стану землекористувань Одещини досить актуальне завдання, яке постає перед науковцями, адже попередження і усунення негативних екологічних явищ, що мають місце в системі управління в галузі ви-

користання та охорони земельних ресурсів, вимагає створення та впровадження нових підходів щодо ефективного та раціонального землекористування.

Стан вивчення проблеми. Дослідження екологічного стану землекористувань Одеського регіону знаходиться поки що не на належному рівні. Форми господарювання (акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, сільськогосподарські кооперативи, фермерські господарства, особисті селянські господарства тощо) вимагають розробки чіткої стратегії природокористування, вдосконалення механізму регулювання у системі управління в галузі використання та охорони земельних ресурсів для впровадження заходів ефективного та раціонального використання виробничого потенціалу. Особисті селянські господарства вже починають приділяти увагу екологічному фактору, але деякі чинники (збільшення техногенного навантаження, розширення площ землекористувань, розповсюдження ерозійних процесів, недосконалість структури посівних площ тощо) призводять до загострення екологічних проблем. Отже, процес збереження, відтворення та охорони земельно-ресурсного потенціалу залишається недостатньо вивченим і визначає актуальність його дослідження.

Результати досліджень. Охорона земель у системі управління землекористуванням у нашій державі здійснюється Кабінетом Міністрів України, радами та їхніми виконавчими й розпорядчими органами, спеціально уповноваженими на те державними органами з охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів та іншими державними органами відповідно до чинного законодавства України.

Ефективність охорони земель у системі управління в галузі використання та охорони земельних ресурсів на регіональному рівні зумовлена: заінтересованістю районних державних адміністрацій у результатах ґрунтозахисної діяльності; компетентністю органів місцевого самоврядування при складанні поточних планів природоохоронних заходів; якістю фінансування з місцевих бюджетів на охорону земель; кваліфікованістю спеціалістів з контролю за використанням та охороною земель.

Необхідність охорони ґрунтів, відновлення та оптимізація їх продуктивної сили – основна екологічна проблема. Стан ґрунтів як дзеркало відбиває протиріччя, що виникають у суспільстві. Забруднення ґрунтів відбувається в основному через викиди підприємств промисловості, енергетики та автотранспорту, а також хімізацію сільськогосподарства. Велику небезпеку представляє забруднення ґрунтів важкими металами. Джерелом забруднення ґрунтів служать звалища промислових і побутових відходів. Щорічно у ґрунтах знижується вміст гумусу, що призводить до ущільнення і знижує їх водомісткість у 15 – 20 разів.

Одеській області притаманні чорноземні ґрунти високої родючості, які становлять головне природне багатство регіону. Шкода, але ґрунтовий покрив Одещини деградує внаслідок не завжди правильного та інтенсивного використання.

Від вітрової і водної ерозії в регіоні страждають ґрунти на схилах, унаслідок чого зменшується їх потужність та вміст гумусу. Умови формування і особливості ерозійних процесів різні, тому кожна земельна ділянка потребує своєї гнучкої, притаманної лише їй ґрунтозахисної системи, яка допоможе захистити її від ерозії, підвищити її родючість і допоможе керувати водним режимом ґрунтів. Для цього необхідно враховувати екологічний, природний, господарський стан і використання земельної ділянки, якість ґрунтового покриття, рельєф, експозицію схилів.

Ґрунтозахисні системи землеробства передбачають об'єднання сільськогосподарських угідь (ріллі, пасовищ, сіножать, багаторічних насаджень), подібних за екологічними умовами і способом використання у групі. Екологічний аспект КМОТ (контурно-меліоративної організації території) досліджував професор М.І. Лопирев, ним сформульовані екологічні принципи (адекватності, сумісності, відповідності фітоценозу місцезнаходження, пріоритету фітомеліорації, просторового і видового різновиду середовища, урахування мікрозональності природних умов і природного балансу та економічності), яких необхідно дотримуватись у сучасних умовах землекористування.

На нашу думку, необхідно вести моніторинг за потенційним змінням ґрунтів, аналізуючи його і відображаючи на розроблених для цього картах, за основу можна брати методику професора Г.І. Швебса або ГОСТ 17.4.4.03–86 «Метод визначення потенційної безпеки ерозії під впливом дощів». Розрахунок потенційної безпеки ерозії враховує річні ґрунтові втрати, чинники еродованої здатності дощу, придатності ґрунту ерозії, стрімкості схилів, довжини схилу, рослинності і сівозмін, ефективності протиерозійних заходів.

Унаслідок недосконалих технологій поливу замулюються і засолюються ґрунти на зрошуваних землях, яких багато в Одеській області. Унаслідок незбалансованого внесення мінеральних добрив ґрунти забруднюються нітратами, пестицидами та гербіцидами.

Захист та збереження ґрунтового покриття Одещини – дуже актуальна проблема, яку можна вирішити за допомогою нарізки полів з урахуванням рельєфу – стрімкості схилів, змитості ґрунтів – ступеня еродованості, тобто впровадження нових схем організації землекористування – ландшафтно-контурної та контурно-меліоративної. Ще одним напрямом збереження ґрунтового покриття і відновлення родючості земель є виведення з обробітку еродованих, заболочених і засолених земель і відновлення на них природних угідь – пасовищ, сіножатів, чагарників, лісів.

В управлінні у галузі використання та охорони земельних ресурсів важливе значення має моніторинг. Це організоване й системне спостереження за ходом і характером усіх змін в управлінні у галузі використання та охорони земельних ресурсів. Моніторинг формує інформаційну базу для аналітично-прогностичних досліджень, на основі яких шляхом оцінки альтернативних варіантів приймаються рішення щодо управління. Основним завданням моніторингу земель є прогноз еколого-економічних наслідків деградації земельних ділянок з метою запобігання або усунення дії негативних процесів. Нині моніторинг земель, на нашу думку, – оптимальний засіб для одержання об'єктивної і точної інформації щодо раціонального використання й охорони земель у системі управління землекористуванням.

Слід відзначити, що створення екологостабілізуючого землекористування ще одна з проблем Одеської області. Звичайно, це процес надто складний. Він пов'язаний з відсутністю науково-обґрунтованих проектів землеустрою щодо створення екологостабілізуючих землеволодінь, землекористувань, з відсутністю відповідно розробленої документації, що обґрунтовує з економічної точки зору оптимальний розмір землеволодінь, землекористувань. Великим недоліком є створення умов для законодавчої бази, яка дала б змогу розв'язати насамперед екологічні проблеми. На жаль, дотримання розроблених наукових рекомендацій і усунення антропогенного впливу на довкілля і ґрунтовий покрив гальмує недостатнє фінансування програм, спрямованих на збереження та відновлення земельного фонду країни.

Висновки та пропозиції. Дослідивши екологічний стан землекористувань Одещини, зробили висновок, що він знаходиться поки що не на належному рівні. Нами запропоновано при використанні кожної земельної ділянки враховувати природний, екологічний і господарський її стан, якість ґрунтового покриву, рельєф, експозицію схилів. Завдяки такій гнучкій ґрунтозахисній системі, на нашу думку, призупиняться ерозійні процеси, підвищиться родючість ґрунтів і виникне можливість керування водним режимом ґрунтів. Нами рекомендовано в сучасних умовах землекористування дотримуватись екологічних принципів (адекватності, сумісності, відповідності фітоценозу місцезнаходження, пріоритету фітомеліорації, просторового і видового різновиду середовища, урахування мікрональності природних умов і природного балансу та економічності). У результаті досліджень дійшли висновку, що необхідно вести моніторинг за потенційним змиванням ґрунтів, аналізуючи його і відображаючи на розроблених для цього картах, за основу рекомендовано брати методику професора Г.І. Швєбса або ГОСТ 17.4.4.03–86 «Метод визначення потенційної безпеки ерозії під впливом дощів». Нами обґрунтовано, що захист та збереження ґрунтового покриву Одещини – досить актуальна проблема, яку можна вирішити за допомогою впровадження

нових схем організації землекористування – ландшафтно-контурної та контурно-меліоративної, а також рекомендовано виведення з обробітку еродованих, заболочених і засолених земель і відновлення на них природних угідь з метою збереження ґрунтового покриву і відновлення родючості земель. Зазначено, що оптимальним засобом для одержання об'єктивної і точної інформації щодо раціонального використання й охорони земель у системі управління землекористуванням є моніторинг земель, який у нашій країні, на жаль не ведеться. Хочеться ще відмітити, що розв'язання екологічних проблем Одеського та й усіх регіонів України гальмується недосконалістю законодавчої бази.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кривов В.М. Проблеми організації ефективного землекористування в Україні та шляхи їх розв'язання / В.М.Кривов // Землевпоряд. вісн. – 2005. – № 3. – С. 10–14.
2. Новаковський Л.Я. Соціально-економічні проблеми сучасного землекористування / Л.Я.Новаковський, М.А. Олещенко. – К.: Урожай, 2007. – С. 54–65.
3. Новоторов О.С. Економіка землегосподарювання: теорія, методологія / О.С. Новоторов. – К.: ДКС центр, 2009. – 628 с.
4. Осипчук С.О. Про охорону земель в Україні / С.О.Осипчук // Землевпоряд. вісн. – 2006. – № 2. – С. 28–36.
5. Хвесик М.А. Інституціональні трансформації та фінансово-економічне регулювання землекористування в Україні: моногр. / М.А.Хвесик, В.А.Голян, А.І.Крисак. – К.: Кондор, 2007. – 522 с.

УДК 321.01:351.9

МЕХАНІЗМИ КОНТРОЛЬНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ВИЩИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Г.В.ДМИТРЕНКО – кандидат наук з державного управління, заступник Голови Головного КРУ України

Постановка проблеми. Ефективність роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади великою мірою залежить від здійснення контролю за виконанням законів України, указів, розпоряджень Президента України, актів Кабінету Міністрів України, рішень інших органів вищого рівня і їхніх власних рішень та організації виконання.

Завдання і методика досліджень. Основним завданням дослідження є обґрунтування контролю як систематичної конструктивної діяльності органів державного управління, їх керівників і підрозділів щодо забезпечення відповідності фактичних результатів роботи запланованим або визначеним рішенням органів вищого рівня.